

§ 215

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Katju Aron ym. valtuustoaloitteesta koskien matalan kynnyksen palvelupisteen perustamista väkivaltaa tai sen uhkaa kokeeneille

HEL 2018-007173 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi seuraavan esittelijän ehdotuksesta poikkeavan lausunnon valtuutettu Katju Aron ym. valtuustoaloitteesta koskien matalan kynnyksen palvelupisteen perustamista väkivaltaa tai sen uhkaa kokeeneille:

"Ehkäisevä väkivaltatyö ja avun järjestäminen kuuluvat myös sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviin. Istanbulin sopimus velvoittaa järjestämään neuvontaa ja toipumista edistäviä palveluja lähisuhdeväkivallan uhreille sekä väkivaltaa kokeeneille naisille. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä tulee kouluttaa auttamaan väkivallan uhreja ja ohjaamaan heidät tarvittaviin palveluihin. Valtakunnallisen neuvonnan sekä turvakotipalvelujen järjestäminen ja koordinointi on säädetty Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tehtäväksi. Sosiaali- ja terveys-toimialalla väkivaltaan tai väkivallan uhkaan puuttuminen kuuluu kaikkien palvelujen tehtäviin.

Sosiaali- ja terveystoimialan palveluissa tehtävä väkivaltatyö

Sosiaali- ja terveystoimialan palveluissa tehdään työtä sekä väkivallan uhrien että tekijöiden auttamiseksi. Palveluissa tehdään yhteistyötä väkivaltatyötä tekevien järjestöjen, turvakotien, muiden viranomaisten ja HUS:n seksuaaliväkivaltaa kohdanneille suunnatun seri-tukikeskuksen kanssa. Sosiaali- ja terveyslautakunnan myöntämällä järjestöavustuksilla tuetaan useiden väkivaltatyötä tekevien järjestöjen toimintaa. Toiminnasta osa on kohdennettu erityisen haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien, kuten maahanmuuttajien, ikääntyneiden ja seksityöntekijöiden, parissa tehtävään työhön.

Sosiaali- ja terveystoimialan palveluissa on käytössä yhteisiä malleja ja toimintaohjeita väkivallan tunnistamiseksi ja siihen puuttumiseksi. Henkilöstölle järjestetään toimintamallien käyttöön liittyen säännöllistä koulutusta. Lasten kaltoinkohtelun selvittämisessä käytetään toimialan yhteistä ohjetta. Väkivaltaa tai väkivallan uhkaa kokeneet asiakkaat otetaan kaikissa palveluissa päivystyksellisesti vastaan.

Neuvolatoiminnassa kaikille odottaville äideille tehdään lähisuhdeväkivallan kartoitus. Kartoituksessa käytetään Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomaketta (liite 2) sekä puheeksi ottamisen malleja. Myös koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa väkivaltakokemuksia kartoitetaan systemaattisesti terveystieteiden yhteydessä.

Päivystyssairaaloissa ja terveysasemilla on kehitetty toimintamalleja erityisesti väkivaltaa kokeneiden aikuisten kohtaamiseen. Päivystyksissä ja terveysasemilla on käytössä pahoinpitely- ja kehonkarttalomake (PAKE) (liite 3), jonka avulla pyritään varmistamaan väkivaltaa kokeneiden hyvä hoito ja hoidon jatkuvuus. Väkivaltaa kokeneiden asiakkaiden hoidossa konsultoidaan matalalla kynnyksellä psykiatrian päivystystä, hyödynnetään psykiatristen sairaanhoitajien vastaanottoja ja selvitetään sosiaalipalvelujen tarve.

Sosiaalipalveluissa väkivaltatilanteet tai väkivallan uhka voivat tulla tietoon asiakkaan tai hänen läheistensä, toisten viranomaisten tai ulkopuolisten henkilöiden ilmoituksen perusteella. Kun sosiaalipalveluihin tulee tieto väkivaltatilanteesta, otetaan yhteyttä vähintään väkivallan uhuriin ja selvitetään avun tarve sekä ohjataan tarvittaviin palveluihin. Asiakkaan kanssa tehdään tarvittaessa turvasuunnitelma ja selvitetään turvakotien paikkatilanne. Esimerkiksi aikuissosiaalityössä hyödynnetään turvasuunnitelman tekemisessä MARAK-mallia. Tarvittaessa asiakas voidaan saattaa turvakotiin.

Ikääntyneiden palveluissa on käytössä monitoimijainen kaltoinkohteluun puuttumisen malli (liite 4), jota ollaan päivittämässä vastaamaan uusia palveluprosesseja. Mallissa on huomioitu eri toimijoiden ja palvelujen roolit kaltoinkohteluun puuttumisessa, mikä selkiyttää ammattilaisten välistä työnjakoa ja varmistaa väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille asiakkaille saumattoman avun.

Sosiaali- ja terveystoimialan poliisisosiaalityön yksikön sosiaalityöntekijät ja sairaanhoitaja työskentelevät Helsingin poliisin moniammatillisessa Ankkuri-tiimissä, joka toimii yhteistyössä poliisin läheisväkivaltaryhmän kanssa. Ankkuri-tiimissä palvelujen ja tuen tarvetta arvioidaan moniammatillisesti sekä annetaan ohjausta ja neuvontaa palveluihin haikutumisessa. Läheisväkivaltaryhmän moniammatilliseen työhön ohjaamista asiakkaista suuri osa on lapsettomia pariskuntia.

Osaamisen kehittäminen

Sosiaali- ja terveystoimialalla henkilöstölle järjestetään sekä yhteisiä että kohdennetusti eri palveluihin suunnattuja väkivaltatyön koulutuksia. Osa koulutuksista järjestetään yhteistyössä Helsingin kaupungin lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmän kanssa. Vuonna 2018 koulutuksia

järjestetään muun muassa erilaisiin erityiskysymyksiin, kuten kunniaväkivaltaan ja viharikoksiin, väkivallan tekijöiden auttamiseen, naisiin kohdistuvan väkivallan ja seksuaalisen häirinnän ehkäisemiseen sekä ikääntyneiden kaltoinkohtelun tunnistamiseen ja puheeksi ottamiseen liittyen. Koulutuksissa käsitellään myös näyttöön perustuvien väkivaltatyön menetelmien käyttöä.

Palvelujen kehittäminen

Sosiaali- ja terveystoimialalla monialaista yhteistyötä kehitetään osana palvelujen uudistamista. Uudet toimintamallit mahdollistavat yhteistyön ja eri alojen ammattilaisten konsultoinnin entistä helpommin. Ikääntyneiden keskitetty neuvonta ja palvelutarpeen arviointi HelppiSeniori on käynnistynyt keväällä 2018 ja perheiden vastaavaa palvelua HelppiPerhettä pilotoidaan syksyllä 2018. Tavoitteena on, että asiakkaat saavat neuvontaa ja ohjausta matalalla kynnyksellä yhdestä paikasta.

Erityistä huomiota kiinnitetään palvelujen saavutettavuuteen. Liikkuvia palveluja on kehitetty muun muassa psykiatria- ja päihdepalveluissa ja useita palveluja tarjotaan asiakkaille myös ilman ajanvarausta. Terveysasemilla ja neuvolassa on käytössä sähköinen asiointi, minkä lisäksi neuvolaan on mahdollista ottaa yhteyttä ilman tunnistautumista chatin kautta. Sähköisiä palveluja lisätään, mikä osaltaan madaltaa kynnystä palveluihin hakeutumiseen.

Väkivallan uhan alla oleville kynnys avun hakemiseen on usein suuri. Apua tulee voida hakea leimaantumatta ja siten, että avun hakeminen ei tule väkivallan tekijän tietoon. Sosiaali- ja terveystoimialan palveluissa on mahdollista saada neuvontaa ja ohjausta tunnistautumatta, minkä lisäksi järjestöillä on useita väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille suunnattuja palveluja, joissa voi asioida nimettömänä joko puhelimitse tai sähköisesti. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ylläpitää ympäri vuorokauden toimivaa valtakunnallista Nollalinja-palvelunumeroa väkivaltaa kokeneille ja väkivallan uhan alla oleville. Turvakoteihin on mahdollista soittaa tai hakeutua ympäri vuorokauden.

Matalan kynnyksen palvelupisteen perustaminen edellyttäisi, että palvelupisteessä olisi laaja sosiaali- ja terveydenhuollon osaaminen väkivallan eri muodoista myös erityisryhmien kohdalla, minkä lisäksi palvelupisteessä tulisi olla saatavilla esimerkiksi tulkkauspalveluita.

Sosiaali- ja terveyslautakunta suosittelee, että Helsinki laatii toimintasuunnitelman naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi. Samalla kaupunki selvittää tarpeen matalan kynnyksen palvelupisteen perustamiseksi väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneiden akuuttiin ja selviytymisvaiheen tukeen ja kuulee asiassa sekä toimialan omia että ulkopuolisia asiantuntijoita.

Lisäksi lautakunta pitää tärkeänä nykyisten väkivaltaan ja sen uhkaan liittyvien toimintakäytäntöjen kehittämistä ja yhteistyön vahvistamista eri toimijoiden välillä.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Kokemukset väkivallasta tai väkivallan uhasta heikentävät toimintakykyä ja hyvinvointia. Väkivallan ehkäisemisen ja ennakoinnin puuttumisen kannalta on tärkeää, että väkivalta ja sen uhka tunnistetaan ja siihen puututaan kaikissa palveluissa. Puutteet palveluista tiedottamisessa, henkilöstön osaamisessa ja palvelujen integraatiossa voivat heikentää sekä väkivallan uhrien että heidän läheistensä hyvinvointia. Väkivallan katkaisemiseksi on tärkeää kiinnittää huomiota myös väkivallan tekijöiden avun saamiseen."

Käsittely

Asiassa tehtiin seuraava vastaehdotus:

Vastaehdotus 1:

Jäsen Katju Aro: Poistetaan lausunnosta virkkeet: "Erillinen väkivallan palvelupiste ei välttämättä madaltaisi avun hakemisen kynnystä" ja "Sosiaali- ja terveyslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että erillinen palvelupiste väkivallan uhreille tavoittaisi todennäköisimmin sellaiset asiakkaat, joilla on jo tietoa ja resursseja avun hakemiseen" sekä korvataan lausunnon viimeinen kappale seuraavalla: "Sosiaali- ja terveyslautakunta suosittelee, että Helsinki laatii toimintasuunnitelman naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi. Samalla kaupunki selvittää tarpeen matalan kynnyksen palvelupisteen perustamiseksi väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneiden akuuttiin ja selviytymisvaiheen tukeen ja kuulee asiassa sekä toimialan omia että ulkopuolisia asiantuntijoita.

Lisäksi lautakunta pitää tärkeänä nykyisten väkivaltaan ja sen uhkaan liittyvien toimintakäytäntöjen kehittämistä ja yhteistyön vahvistamista eri toimijoiden välillä."

Kannattaja: puheenjohtaja Sanna Vesikansa

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi yksimielisesti ilman äänestystä jäsen Katju Aron vastaehdotuksen.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Kaisa Pasanen, johtava erityissuunnittelija, puhelin: 310 24222
kaisa.pasanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Aro Katju Aloite Kvsto 20062018 4
- 2 THL_lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomake
- 3 Pahoinpitely- ja kehonkarttalomake
- 4 Kaltoinkohteluun puuttumisen malli

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta antaa seuraavan lausunnon valtuutettu Katju Aron ym. valtuustoaloitteesta koskien matalan kynnyksen palvelupisteen perustamista väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille:

Ehkäisevä väkivaltatyö ja avun järjestäminen kuuluvat myös sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviin. Istanbulin sopimus velvoittaa järjestämään neuvontaa ja toipumista edistäviä palveluja lähisuhdeväkivallan uhreille sekä väkivaltaa kokeneille naisille. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä tulee kouluttaa auttamaan väkivallan uhreja ja ohjaamaan heidät tarvittaviin palveluihin. Valtakunnallisen neuvonnan sekä turvakotipalvelujen järjestäminen ja koordinointi on säädetty Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tehtäväksi. Sosiaali- ja terveystoimialalla väkivaltaan tai väkivallan uhkaan puuttuminen kuuluu kaikkien palvelujen tehtäviin.

Sosiaali- ja terveystoimialan palveluissa tehtävä väkivaltatyö

Sosiaali- ja terveystoimialan palveluissa tehdään työtä sekä väkivallan uhrien että tekijöiden auttamiseksi. Palveluissa tehdään yhteistyötä väkivaltatyötä tekevien järjestöjen, turvakotien, muiden viranomaisten ja HUS:n seksuaaliväkivaltaa kohdanneille suunnatun seri-tukikeskuksen kanssa. Sosiaali- ja terveyslautakunnan myöntämällä järjestöavustuksilla tuetaan useiden väkivaltatyötä tekevien järjestöjen toimintaa. Toiminnasta osa on kohdennettu erityisen haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien, kuten maahanmuuttajien, ikääntyneiden ja seksityöntekijöiden, parissa tehtävään työhön.

Sosiaali- ja terveystoimialan palveluissa on käytössä yhteisiä malleja ja toimintaohjeita väkivallan tunnistamiseksi ja siihen puuttumiseksi. Henkilöstölle järjestetään toimintamallien käyttöön liittyen säännöllistä koulutusta. Lasten kaltoinkohtelun selvittämisessä käytetään toimialan yhteistä ohjetta. Väkivaltaa tai väkivallan uhkaa kokeneet asiakkaat otetaan kaikissa palveluissa päivystyksellisesti vastaan.

Neuvolatoiminnassa kaikille odottaville äideille tehdään lähisuhdeväkivallan kartoitus. Kartoituksessa käytetään Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomaketta (liite 2) sekä puheeksi ottamisen malleja. Myös koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa väkivaltakokemuksia kartoitetaan systemaattisesti terveystieteiden yhteydessä.

Päivystyssairaaloissa ja terveysasemilla on kehitetty toimintamalleja erityisesti väkivaltaa kokeneiden aikuisten kohtaamiseen. Päivystyksissä ja terveysasemilla on käytössä pahoinpitely- ja kehonkarttalomake (PAKE) (liite 3), jonka avulla pyritään varmistamaan väkivaltaa kokeneiden hyvä hoito ja hoidon jatkuvuus. Väkivaltaa kokeneiden asiakkaiden hoidossa konsultoidaan matalalla kynnyksellä psykiatrian päivystystä, hyödynnetään psykiatristen sairaanhoitajien vastaanottoja ja selvitetään sosiaalipalvelujen tarve.

Sosiaalipalveluissa väkivaltatilanteet tai väkivallan uhka voivat tulla tietoon asiakkaan tai hänen läheistensä, toisten viranomaisten tai ulkopuolisten henkilöiden ilmoituksen perusteella. Kun sosiaalipalveluihin tulee tieto väkivaltatilanteesta, otetaan yhteyttä vähintään väkivallan uhuriin ja selvitetään avun tarve sekä ohjataan tarvittaviin palveluihin. Asiakkaan kanssa tehdään tarvittaessa turvasuunnitelma ja selvitetään turvakotien paikkatilanne. Esimerkiksi aikuissosiaalityössä hyödynnetään turvasuunnitelman tekemisessä MARAK-mallia. Tarvittaessa asiakas voidaan saattaa turvakotiin.

Ikääntyneiden palveluissa on käytössä monitoimijainen kaltoinkohteluun puuttumisen malli (liite 4), jota ollaan päivittämässä vastaamaan uusia palveluprosesseja. Mallissa on huomioitu eri toimijoiden ja palvelujen roolit kaltoinkohteluun puuttumisessa, mikä selkiyttää ammattilaisten välistä työnjakoa ja varmistaa väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille asiakkaille saumattoman avun.

Sosiaali- ja terveystoimialan poliisisosiaalityön yksikön sosiaalityöntekijät ja sairaanhoitaja työskentelevät Helsingin poliisin moniammatillisessa Ankkuri-tiimissä, joka toimii yhteistyössä poliisin läheisväkivaltaryhmän kanssa. Ankkuri-tiimissä palvelujen ja tuen tarvetta arvioidaan moniammatillisesti sekä annetaan ohjausta ja neuvontaa palveluihin haikutumisessa. Läheisväkivaltaryhmän moniammatilliseen työhön ohjaamista asiakkaista suuri osa on lapsettomia pariskuntia.

Osaamisen kehittäminen

Sosiaali- ja terveystoimialalla henkilöstölle järjestetään sekä yhteisiä että kohdennetusti eri palveluihin suunnattuja väkivaltatyön koulutuksia. Osa koulutuksista järjestetään yhteistyössä Helsingin kaupungin lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmän kanssa. Vuonna 2018 koulutuksia

järjestetään muun muassa erilaisiin erityiskysymyksiin, kuten kunniaväkivaltaan ja viharikoksiin, väkivallan tekijöiden auttamiseen, naisiin kohdistuvan väkivallan ja seksuaalisen häirinnän ehkäisemiseen sekä ikääntyneiden kaltoinkohtelun tunnistamiseen ja puheeksi ottamiseen liittyen. Koulutuksissa käsitellään myös näyttöön perustuvien väkivaltatyön menetelmien käyttöä.

Palvelujen kehittäminen

Sosiaali- ja terveystoimialalla monialaista yhteistyötä kehitetään osana palvelujen uudistamista. Uudet toimintamallit mahdollistavat yhteistyön ja eri alojen ammattilaisten konsultoinnin entistä helpommin. Ikääntyneiden keskitetty neuvonta ja palvelutarpeen arviointi HelppiSeniori on käynnistynyt keväällä 2018 ja perheiden vastaavaa palvelua HelppiPerhettä pilotoidaan syksyllä 2018. Tavoitteena on, että asiakkaat saavat neuvontaa ja ohjausta matalalla kynnyksellä yhdestä paikasta.

Erityistä huomiota kiinnitetään palvelujen saavutettavuuteen. Liikkuvia palveluja on kehitetty muun muassa psykiatria- ja päihdepalveluissa ja useita palveluja tarjotaan asiakkaille myös ilman ajanvarausta. Terveysasemilla ja neuvolassa on käytössä sähköinen asiointi, minkä lisäksi neuvolaan on mahdollista ottaa yhteyttä ilman tunnistautumista chatin kautta. Sähköisiä palveluja lisätään, mikä osaltaan madaltaa kynnystä palveluihin hakeutumiseen.

Väkivallan uhan alla oleville kynnys avun hakemiseen on usein suuri. Apua tulee voida hakea leimaantumatta ja siten, että avun hakeminen ei tule väkivallan tekijän tietoon. Erillinen väkivaltatyön palvelupiste ei välttämättä madaltaisi avun hakemisen kynnystä. Sosiaali- ja terveystoimialan palveluissa on mahdollista saada neuvontaa ja ohjausta tunnistautumatta, minkä lisäksi järjestöillä on useita väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille suunnattuja palveluja, joissa voi asioida nimettömänä joko puhelimitse tai sähköisesti. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ylläpitää ympäri vuorokauden toimivaa valtakunnallista Nollalinja-palvelunumeroa väkivaltaa kokeneille ja väkivallan uhan alla oleville. Turvakoteihin on mahdollista soittaa tai hakeutua ympäri vuorokauden.

Sosiaali- ja terveyslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että erillinen palvelupiste väkivallan uhreille tavoittaisi todennäköisimmin sellaiset asiakkaat, joilla on jo tietoa ja resursseja avun hakemiseen. Matalan kynnyksen palvelupisteen perustaminen edellyttäisi, että palvelupisteessä olisi laaja sosiaali- ja terveydenhuollon osaaminen väkivallan eri muodoista myös erityisryhmien kohdalla, minkä lisäksi palvelupisteessä tulisi olla saatavilla esimerkiksi tulkkaukspalveluita.

Sosiaali- ja terveyslautakunta pitää ensisijaisena nykyisten väkivaltaan ja sen uhkaan liittyvien toimintakäytäntöjen kehittämistä sekä yhteis-

työn vahvistamista eri toimijoiden välillä, jotta avun hakeminen on mahdollisimman helppoa ja väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille voidaan varmistaa sujuvat palveluketjut.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Kokemukset väkivallasta tai väkivallan uhasta heikentävät toimintakykyä ja hyvinvointia. Väkivallan ehkäisemisen ja ennakoinnin puuttumisen kannalta on tärkeää, että väkivalta ja sen uhka tunnistetaan ja siihen puututaan kaikissa palveluissa. Puutteet palveluista tiedottamisessa, henkilöstön osaamisessa ja palvelujen integraatiossa voivat heikentää sekä väkivallan uhrien että heidän läheistensä hyvinvointia. Väkivallan katkaisemiseksi on tärkeää kiinnittää huomiota myös väkivallan tekijöiden avun saamiseen.

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt sosiaali- ja terveyslautakunnalta lausuntoa kaupunginhallitukselle valtuutettu Katju Aron ym. valtuustoaloitteesta koskien matalan kynnyksen palvelupisteen perustamista väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille 25.9.2018 mennessä.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Kaisa Pasanen, johtava erityissuunnittelija, puhelin: 310 24222
kaisa.pasanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Aro Katju Aloite Kvsto 20062018 4
- 2 THL_lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomake
- 3 Pahoinpitely- ja kehonkarttalomake
- 4 Kaltoinkohteluun puuttumisen malli

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Sosiaali- ja terveyslautakunta 21.08.2018 § 202

HEL 2018-007173 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti panna asian pöydälle.

11.09.2018

Asia/12

Käsittely

21.08.2018 Pöydälle

Jäsen Heidi Ahola pyysi asian pöydälle.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystieteiden toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Kaisa Pasanen, johtava erityissuunnittelija, puhelin: 310 24222
kaisa.pasanen(a)hel.fi